

ESTELARENY

Poblet damunt Anserall, del qual és agre., uns 8 k. NNO. de la Seu d'Urgell. Tenia 11 cases (GGC, 494).

MENCIÓ ANT. En l'acte de Cons. de l'esgl. del monestir de Tavèrnoles, se li assignen: «Tavernulas, Cortinlas, *Stelarenii* sive Morters [vel] Anserail» (Baut, *Cart. And.* II, 36.7f).

Ara en tenim, doncs, una dada antiga, que ja fa innecessària la reserva feta a l'*ETIM.* que vaig publicar en *E. T. C.* I, 37 (i 15, i 244.86) equiparant-lo als NLL en *-reny* (*Gisclareny*, *Gombreny*, *Alareny* etc.), provinents de NPP germànics en *-sind*, mitjançant el rotacisme de la *-s* i el canvi de *-èn* en *-eny*, que raono allí i exemplifico: un NP germ. *STILISIND és ben comprovat, puix que el radical STILJA- no és pas gens desusat i la terminació *-sind* és de les més fecundes. D'aquesta Först. en registra uns 150 exs., als quals es poden afegir els casos catalans que aplega Aebischer (*Onom.*, § 3) i altres que jo hi afegixo en nota marginal. De STILJA- ja citava allí *Stilico*, *Stillihilt*, *Stillerat* i *Stillolf* en Först. 1364, i afegim-hi STILLING, continuat pel mall. *Estellenes* (vol. I, 132).

Eliminem uns suposats homònims. En un doc. de Pere el Catòlic, a. 1209, s'ha llegit *Estereny*, castell i vila donat junt amb Gargallo (*BABL* III, 500), però ha de ser err. de lectura per *Estercuel*, poble que es troba a 6 k. de Gargallo, uns 50 SO. d'Alcanyís. Quant a *Estevareny*, també un poc dubtós, veg. el que n'he dit en ape. a *Estavar*.

L'ESTELL

Partida del terme de Sueca (Rib. B. del Xúquer) (xxxI, 16.24).

ETIM. En Coromines suggereix i proposa com a ètimon d'aquest *Estell* el mot àrabic *astâl* plural de *saâl* 'galleda', que es pot interpretar en el sentit de 'indret amb clots en forma de galleda'. A separar de l'hipotètic hellenisme sinònim, suggerit en el vol. I, p. 132. J. F. C.

Estemaló, V. *Estamariu*   *Estepiasa*, V. *Estapiella*
Estergadós, V. *Estartit*

ESTERRI

Nom de dues poblacions ben conegudes de l'Alt Pallars, *Esterra d'Àneu* i *Esterra de Cardós*. Tenim constància documental que en va existir una altra prop de Pont de Suert i encara una altra més a ponent, en un lloc que els documents de Roda anomenen *Castellione*. És molt probable que el rierol anomenat *El Terri*, a la sortida de l'Estany de Banyoles, sigui en el seu origen un *Esterra* de la zona oriental.

El més important de tots aquests llocs ha estat sempre *Esterra d'Àneu*, situat en la ribera de la Noguera Pallaresa, en el camí que pujant pel Port de la Bonai-

gua va cap a la Vall d'Aran i França. Tenia 100 cases en temps de Madoz, xifra que igualaven molt pocs pobles del nostre Pirineu. *Esterra de Cardós*, edificat a 1212 metres d'altitud, bastant apartat del riu de la vall de Cardós i també de camins importants, ha estat sempre un poble antic però d'importància menor.

PRON. POP.: *estéři*, *estéři de kardós*.

DOC. ANT. D'*Esterra d'Àneu*: a. 1338: «Segueixen lo mas de *Esterra*. Item abem a *Esterra de Àneu* un mas, lo qual a nom P. Noguier, fa de quisties --- II. sol. IIII dr.» (Puig i Ferreté, *Cartoral de Gerri*, § 338, p. 230). Però molt més antiga, més important i més segura és la documentació que n'ha vist En Coromines en diverses fonts, a partir de la data cabdal de 839, on *Stirri* figura a l'Acta C. SdUrg. (ed. (P. Pujol, n.º 282), igual en la còpia del S. XII d'aquestes, data- da del S. XII.

D'*Esterra de Cardós*: a. 1146: «--- et cum ipsis oblationibus vel elemosinis gubernet ecclesiam sancti Martini, Aros .I. modium; *Estirri* .I. modium; Bennet e Genestarre: .I. modium; Ladros: .I. modium ---» (Puig i Ferreté, *Cartoral de Gerri*, § 134, p. 95). [Amb òbvies errades: «Aros» és err. per *Arrós*, i «Bennet» és err. per *Benante*. Les edicions de Puig i F. són molt defectuoses. Per això *Estur*, err. infra. J. C.]

De l'*Esterra de la Ribagorça*: a. 966: «in pago *Exterritano*» (Abadal, *Pall. i Ribag.*, 197); a. 1013: «dono alode meo in villa *Esterra*; et discurrunt fines illius, de Sancto Saturnino usque in illo rigo de *Esterra*, et de Engurisi usque in Gerundella» (Puig i Ferreté, *Cartoral de Lavaix*, § 4, p. 61). Aquest text coincideix amb el d'un document que Serrano i Sanz data de 1010 (cf. *NDRib.*, p. 440). Potser sigui error de còpia o de lectura la forma *Sterni* que Serrano addueix unes planes més endavant: a. 1015: «in villa Ventolano, terras vel vineas. Gondevaldus duas terras in *Sterni* --- unam vineam in Gerondela --- una terram in Cunchert» (Serrano i Sanz, *NHRib.*, pp. 479-480).

La forma *Estur* d'un document de 1094 pot ser també aquest *Esterra* amb alguna abreviatura mal interpretada: a. 1094: «confirmatio huius carte que fecit dompnus Raimundus Petri de ipso alaude de *Estur* in potestate Sanctae Mariae Lavadiu» (Puig i Ferreté, *Cartoral de Lavaix*, § 36, p. 86).

De l'*Esterra* que apareix en els documents de Roda: a. 1037 (?): «Est ipsa vinea territorio Rota, subtus ipsam villam --- Placet mihi ut camio istam vineam apud te Raimundo canonico de Sti. Vincentii, camio istam vineam quomodo est terminata ab integro, et prehendendo de te vineam in territorio Castelliare, in loco que dicitur *Esterra*» (Yela Utrilla, *Cartoral de Roda*, Sèrie 3.ª, XIV, p. 96).

Del riu Terri: a. 844: «--- altera vero scilicet sita super fluvium *Sterriam* ---» (Monsalvatje XI, doc. XIII, p. 104); a. 844: «--- altera vero domus scilicet sita super fluvium *Sterria* ---» (Monsalvatje XI, doc. XXII, p. 116); a. 880: «--- in territorio Bisuldunense in locum que vocant Balneolas qui est super fluvium *Sterria* ---» (Monsalvatje XI, doc. XXXVIII, p. 133); a. 892: «--- in medio alveo *Sterria* ---» (Monsalvatje XI,